

I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, yttrande till utbildningsdepartementet

Ärende

Linköpings kommun har av utbildningsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på förslag och bedömningar i utredningen I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34).

Sammantagen bedömning

Linköpings kommun ser sammantaget positivt på utredningens ambition att föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, antingen i gymnasieskolan eller Komvux. Inom ramen för projektet Fullföljd utbildning, som Linköpings kommun deltagit i under 2022, har analyser genomförts för att få fler elever att nå en gymnasieexamen eller fullfölja sina studier inom ramen för den individuella studieplanen. I dessa analyser framkommer att det är av stor vikt att eleverna får god vägledning inför kommande gymnasieval för att synliggöra fler vägar för att nå fullföljd utbildning. En annan viktig faktor som analyserna visar är att hitta vägar att stödja elever med omfattande behov. Linköpings kommun har konstaterat att det behövs en nationell definition av fullföljd utbildning. Linköpings kommun har i sitt utvecklingsarbete med introduktionsprogram identifierat utmaningar i att följa upp och utvärdera målen med introduktionsprogram på huvudmannanivå och önskar att Skolverket får fortsatt uppdrag att stödja huvudman i detta arbete.

Linköpings kommun lämnar synpunkter på utredningens förslag enligt nedan:

5.6.1 Yrkespaketets roll i gymnasieskolan behöver förtydligas

Utredningens förslag:

Skolverket bör få i uppdrag att i samråd med de nationella programråden tydliggöra hur nationella yrkespaket kan användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram. I detta arbete ingår att klargöra skillnader i ungdomars anställningsbarhet efter utbildning enligt nationella yrkespaket respektive nationella yrkesprogram.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens bedömning om att tydliggöra de nationella målen med yrkespaketet, då det är viktigt att tydliggöra att yrkespaketet kan vara en väg till etablering på arbetsmarknaden. Linköpings kommun delar utredningens bedömning att en slutförd utbildning på ett nationellt yrkespaket kan utgöra ett alternativt mål till examen för vissa elever inom introduktionsprogrammen. Det är dock viktigt att elever får en god vägledning i syfte att medvetandegöra skillnaderna mellan yrkespaket och yrkesprogram.

5.6.2 Framtagande och förvaltning av yrkespaketet**Utredningens förslag:**

Skolverket har enligt instruktion ett ansvar att bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument. Utredningens bedömning är att inom ramen för detta arbete finns ett ansvar för att hålla utbudet av nationella yrkespaket uppdaterade.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun är positiv till utredningens förslag och anser liksom utredningen att det är av högsta vikt att Skolverket som myndighet kontinuerligt uppdaterar yrkespaketets styrdokument. Liksom utredningens analys anser Linköpings kommun att Skolverket bör ansvara för samverkan med de nationella programråden som syftar till att stärka samarbetet mellan skola och arbetsliv och tillgodose arbetslivets föränderliga behov.

5.6.3 Åtgärder för att öka kunskapen om yrkespaketet**Utredningens förslag:**

Skolverket bör ges i uppdrag att på nytt implementera möjligheten att erbjuda nationella yrkespaket inom gymnasieskolans introduktionsprogram i syfte att öka kunskapen bland huvudmän, rektorer, studie- och yrkesvägledare, elever och arbetsgivare. Utredningen bedömer att detta uppdrag med fördel kan inrymmas i mer omfattande stöd vad gäller utformning och utveckling av introduktionsprogram.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun ställer sig positiv till utredningens förslag att Skolverket på nytt bör arbeta för att öka kunskapen om de nationella yrkespaketet, samt ge stöd till huvudmän i arbetet med att kommunicera, vidareutbilda och implementera yrkespaketet inom ramen för introduktionsprogrammen. Utredningens förslag att stödet skulle kunna ingå i arbetet med de kvalitetsdialoger som Skolverket i samverkan med SPSM ska genomföra med huvudmän, men också erbjudas i form av processtöd riktat till rektorer och lärare är bra. Vidare betonar Linköpings kommun att ökad kunskap om yrkespaketets möjligheter är en viktig åtgärd för att tillgängliggöra utbildningarna för fler elever. Förtydligande och utbildningsinsatser kan

underlätta kommunikation och samverkan mellan huvudmän, rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare, elever, vårdnadshavare och arbetsgivare. En strävan bör vara att fler huvudmän tillämpar de nationella yrkespaketen och samverkar om utbudet. Yrkespaketen bör ses som ett alternativ till de idag mest förekommande utbildningsvägarna inom gymnasieskolan. Linköpings kommun anser att det finns behov att se över syfte och mål för samtliga introduktionsprogram och förtydliga dessa.

5.6.4 Definition av yrkespaket på introduktionsprogram

Utredningens förslag:

I enlighet med regeringens proposition 2021/22:19 om införande av definition i skollagen av sammanhållande yrkesutbildningar i komvux ska det införas motsvarande reglering i introduktionsprogram enligt följande:

Kurser som är relevanta för ett yrkesområde kan kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning som erbjuds på introduktionsprogram.

Utbildningen ska kunna utformas som en nationell sammanhållen yrkesutbildning eller vara utformad av en huvudman. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha.

En del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet och om undantag från kravet på arbetsplatsförlagt lärande.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens förslag i enlighet med prop.2021/22:159 om införande av en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar i komvux ska införas motsvarande reglering för introduktionsprogrammen. Regleringen är också väsentlig för att möjliggöra uppföljning av yrkespaketen inom introduktionsprogrammen samt förenkla ungdomars möjlighet till komplettering i komvux (se 5.6.5). Det arbetsplatsförlagda lärandet bör vara ett centralt inslag i yrkespaketen utifrån att eleverna ska utveckla en förståelse för det framtida yrkets specifika kultur, identitet och kunskaper.

5.6.5 Ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljningar

Utredningens bedömningar:

För att synliggöra erhållna yrkeskompetenser efter genomgången yrkespaket bedömer utredningen att Skolverket bör föreskriva hur elevers utbildning enligt de nationella yrkespaketen ska dokumenteras i den individuella studieplanen. Föreskriften om utformningen av gymnasieintyg efter introduktionsprogram ska även ange slutförd utbildning enligt ett nationellt yrkespaket.

Skolinspektionen bör genomföra kvalitetsgranskning av användningen av individuella studieplaner på introduktionsprogram.

Skolverket bör inom ramen för sitt instruktionsenliga uppdrag utveckla statistik om resultat efter utbildning på nationella yrkespaket. Syftet med utvecklingen är att bidra till ökad kunskap om i vilken mån eleverna når målen med dessa utbildningar. Statistiken kan även ingå som underlag för utvärdering av de förändringar som utredningen föreslår gällande yrkespaketens roll i gymnasieskolan.

Skolverket bör inom ramen för sitt instruktionsenliga uppdrag utveckla statistik om sysselsättning efter utbildning i gymnasiesärskolan och överväga framställning av statistik om elevers betyg i gymnasiesärskolan.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget om ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljning. Linköpings kommun har sett behov av att förtydliga regleringen kring gymnasieintyg efter slutförd utbildning inom introduktionsprogrammen i syfte att underlätta för arbetsgivare att tolka elevens kunskaper och behörigheter. Som utredningen skriver fram bör dokumentationen av elevernas erhållna yrkeskompetenser systematiskt dokumenteras i elevens individuella studieplan. Detta kan underlätta såväl uppföljning som elevernas etablering efter utbildningen. Linköpings kommun tillstyrker även utredningens förslag om att Skolverket inom sitt givna uppdrag bör följa upp utbildningen genom att ta fram statistik om elevernas måluppfyllelse samt utveckla statistik om sysselsättning efter utbildningen. Linköpings kommun ser att Skolverket bör få i uppdrag att både ta fram statistik och stödmaterial till huvudmän angående måluppfyllelse inom introduktionsprogram och gymnasiesärskolan.

5.6.6 Yrkesutbildning på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan ska ingå i samverkan i lokala programråd

Utredningens förslag:

Gymnasieförordningen 1 kap 8§ ska utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv i lokala programråd även ska omfatta yrkesutbildning som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.

Utredningens bedömning:

Skolverket bör få i uppdrag att följa upp arbetet i lokala programråd.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget om att yrkesutbildning på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan ska ingå i samverkan i lokala programråd enligt utredningens förslag. Samverkan med lokala programråd är central för att utveckla kunskapen om och tillämpningen av yrkespaket inom introduktionsprogram i kommunen.

5.6.7 Ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas

Utredningens bedömning:

Behovet av ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas i syfte att skapa en tydligare struktur för utbildningarna. Översynen bör omfatta frågor om tydligare renodling av de enskilda introduktionsprogrammets syften, införande av en nationell standard för möjliga mål för utbildningen på introduktionsprogram samt förenkling av regleringen av de dokument som utfärdas efter utbildningen.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker utredningens bedömning att ytterligare utreda introduktionsprogrammets mål och struktur i syfte att tydliggöra dessa. Linköpings kommun påtalar behov av att på nationell nivå stödja huvudmän i uppföljningen av samtliga introduktionsprogram för att möjliggöra ett mer systematiskt uppföljningsarbete på lokal nivå. Linköpings kommun efterfrågar stöd från Skolverket, som kan bidra med att sprida goda exempel, bygga nätverk för utvecklingsarbete och stödja huvudmän i arbetet.

Att ta fram en nationell standard för hur mål inom introduktionsprogrammen kan utformas kan leda till att flexibiliteten i att möta elevers individuella behov minskar. Det är viktigt att introduktionsprogrammen fortsatt ger möjlighet till flexibla lösningar för enskilda elever och utifrån arbetsmarknadens behov.

5.6.8 Hur utredningens förslag och bedömningar förhåller sig till riksdagens tillkännagivande om tvåårig yrkesskola

Utredningens bedömning:

Utredningens analys visar att det förekommer en underutnyttjad potential i användningen av yrkespaket på introduktionsprogram. Mot den bakgrunden har utredningen identifierat ett antal åtgärder som bör vidtas för att utveckla användningen. Därmed bedömer utredningen att det inte föreligger behov att gå vidare med förslaget om inrättande av tvåårig yrkesskola.

Linköpings kommuns yttrande:

Utredningens slutsats att det finns stora utvecklingsmöjligheter i att fortsatt arbeta med att öka kunskapen om och tillämpningen av yrkespaketen inom ramen för introduktionsprogrammen delas av Linköping kommun.

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Utredningens förslag:

Ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas elever som avser att avsluta sin gymnasieutbildning i förtid och elever som riskerar att slutföra sin gymnasieutbildning utan att nå en examen eller behörighet till ett nationellt program. Även alla elever som avslutar gymnasiesärskolan ska ges möjlighet att delta vid ett sådant samtal.

Det ska av gymnasieförordningen framgå vilken information ska få vid ett avslutande vägledningssamtal.

Utredningens bedömning:

Skolverket bör få i uppdrag att ta fram stöd till huvudmän och skolor om genomförande av de avslutade samtalen samt följa upp utfallet av införandet.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget om ett avslutande vägledningssamtal och anser att det finns ett behov av att stödmaterial tas fram i syfte att synliggöra vägarna och möjligheterna framåt för eleverna. För att möjliggöra vägledningssamtal enligt förslaget behöver fler studie- och yrkesvägledare rekryteras, vilket har varit en utmaning i Linköpings kommun.

6.6.2 Översyn av läroplaner och stöd till huvudmän gällande samverkan**Utredningens bedömning:**

Skolverket bör se över skrivningarna i läroplanen gällande samverkan mellan gymnasie- och gymnasiesärskolan och Komvux i samband med nästkommande revidering.

Skolverket bör även se över hur huvudmännen kan ge stöd i arbetet med att underlätta övergången till Komvux för elever som inte når målen med sin gymnasieutbildning.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget och understryker att Skolverkets stödmaterial utformas så att det riktas till hela skolan för att förtydliga att studie- och yrkesvägledning är hela skolans angelägenhet, samt att det stöd som utformas i syfte att ta fram rutiner för att underlätta övergången mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen ges utrymme att utformas utifrån lokala behov och förutsättningar. Linköpings kommun ser behov av att förtydliga regleringen av samverkan mellan fristående och kommunala huvudmän i syfte av att skapa tydlighet och likvärdighet för alla elever oavsett huvudman.

6.6.3 Förtydligande om åldersgränsen till Komvux**Utredningens förslag:**

Bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i Komvux, ska justeras samt föras upp från förordning till lag.

Utredningens bedömning: Skolverket bör få ett uppdrag att ta fram stöd till huvudmän i tillämpningen av bestämmelsen som medger undantag för att yngre ska få övergå till Komvux.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget och anser att detta skulle öka möjligheten till flexibla lösningar som leder till att fler elever får en utbildning som bidrar till egenförsörjning. Det finns en vikt av att skapa en likvärdighet i frågan ovan mellan olika kommuner då en regional samverkan sker inom regionen.

6.6.4 Stärkt stöd i Komvux

Utredningens bedömning:

Elevers rätt till stöd och elevhälsa i Komvux behöver stärkas. En statlig utredning bör se över det samlade behovet av stöd och elevhälsa inom Komvux.

Utredningen bedömer att Skolverket bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Översynen bör i relevanta delar göras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget och understryker att detta är en viktig för få fler elever att fullgöra sin utbildning. Linköpings kommun har identifierat att tillgängligheten till stöd inom vuxenutbildning behöver öka för att nå individer i behov av stöd och flexibla lösningar.

6.6.5 Behov av utredning av åldersgränsen för KAA

Utredningens bedömning:

En statlig utredning bör se över åldersgränsen för det kommunala aktivitetsansvaret. Utredningen bedömer att översynen med fördel kan inrymmas i en utredning om stärkt stöd i Komvux.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget om en statlig utredning.

7.3.1 Bestämmelser om studie- och yrkesvägledning ska förtydligas

Utredningens förslag:

Bestämmelserna i skollagen om tillgång till väglednings ska förtydligas. Det ska framgå att eleverna ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det ska även tydliggöras att studie- och yrkesvägledning kan inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget men anser att studie- och yrkesvägledning ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet. Det är av stor vikt att det tas fram nationellt stöd för att stödja skolorna i vägledningsarbetet. Ett exempel är SUSNA-navet som ger möjlighet till informerade val som skulle kunna kompletteras med fler nationella stödinsatser. Det bör dock tas i beaktande att tillgången till studie- och yrkesvägledning behöver anpassas utifrån lokala behov och förutsättningar i de berörda skolformerna.

7.3.2 Det behövs mer kunskap om stöd i gymnasieskolan

Utredningens förslag:

Skolverket bör genomföra en kartläggning av de stödåtgärder som erbjuds i gymnasieskolan och se över förutsättningar för regelbunden uppföljning. Skolinspektionen bör genomföra en kvalitetsgranskning av tillämpningen av stödbestämmelserna i gymnasieförordningen.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun anser att utredningens förslag inte möter problematiken i att möta alla elevers behov av stöd. Linköpings kommun har identifierat svårigheter vid överlämnningen av extra anpassningar och särskilt stöd vid skolbyten då dokumentationskraven på flera områden är otydliga.

Linköpings kommun vill i sammanhanget påtala att det kan finnas utmaningar med att hitta rätt stöd för att möta elever med stor problematisk frånvaro och psykisk ohälsa. Linköpings kommun påtalar behov av vidare utredning samt forskning om metoder för möta dessa elevers behov.

7.3.3 Förlängd undervisning ska beslutas inom ett åtgärdsprogram

Utredningens förslag:

Det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ett åtgärdsprogram. Förlängd undervisning är en åtgärd som utgör särskilt stöd eftersom det krävs en pedagogisk bedömning samt att åtgärden kan vara varaktig och omfattande.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun tillstyrker förslaget utifrån att förlängd undervisning är en åtgärd som behöver dokumenteras och följas upp inom ramen för ett åtgärdsprogram.

7.3.4 Förutsättningar för att bedriva distansstudier

Utredningens förslag:

Förutsättningarna för att bedriva distansundervisning som särskilt stöd i gymnasieskolan bör ses över i syfte att utöka möjligheten för elever att få tillgång till detta.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun anser att distansstudier som särskilt stöd bör kunna tillämpas utifrån lokala och individuella behov och inte endast utifrån regionala eller nationella behov vilket blir en konsekvens av hur Skolinspektionen idag tillämpar nuvarande lagstiftning.

För Linköpings kommun

Åsa Wennergren

Bildningsnämndens ordförande